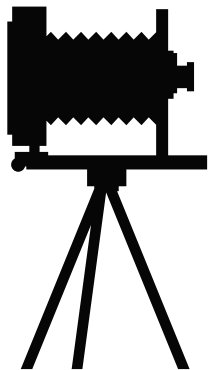

De oude vestingsteden Valkenburg en Monschau zoeken weer toenadering tot elkaar. Het is als twee verre verwanten die elkaar na lange tijd terugzien: hun gezamenlijke geschiedenis gaat terug tot de dertiende eeuw.

Door René Willems

VALKENBURG/MONSCHAU ■ Ruim honderd jaar wapperde het banier van de heren van Valkenburg op de stoere burcht van Monschau. Walram en Reinald hadden het versterkte huis in de Eifel uitgebouwd tot een indrukwekkend kasteel, en daarmee de basis gelegd voor de latere vesting die met name in de Middeleeuwen een vooraanstaande rol speelde. Het geslacht Valkenburg-Heinsberg was zijn bezittingen in de Eifel toen allang kwijt, maar het adellijke huis had er definitief zijn sporen achtergelaten.

De stichting Vestingstad Valkenburg probeert die historische band tussen Valkenburg en Monschau weer nieuw leven in te blazen. Om te beginnen wil de stichting het stadsbestuur van Monschau binnenkort de historische vlag van de heren van Valkenburg aanbieden. Sinds kort prijkt die witte vlag met de rode leeuw opnieuw op dat kasteelruïne van Valkenburg. Marc Habets van de stichting Vestingstad Valkenburg hoopt dat Monschau dat voorbeeld volgt, zodat de verbondenheid van beide vestingsteden vanuit de verte al zichtbaar is. De macht van de heren van Valkenburg reikte in de dertiende en de veertiende eeuw ver. Via lucratieve erfenissen, strategische huwelijken en ordinaire veroveringen op het slagveld hadden zij hun bezittingen steeds weer vergroot. In hun glorie dagen strekte het Land van Valkenburg zich uit tot aan de grenzen van het hertogdom Luxemburg.

Het verhaal van de heren van Valkenburg begint bij Thibald van Voeren. Thibald is benoemd tot voogd van de proosdij in Meerssen. In die functie moet hij toezien dat de belastingen op tijd betaald worden. Thibald bouwt een versterkt huis in het huidige Oud-Valkenburg, waar zijn vrouw Guda grond bezit. Uit dat huis komt later kasteel Genhoes voort. Na de dood van Thibald in 1106 worden de eigendommen in Valkenburg vererfd aan Oda van Walbeck, een zuster of een nicht van Thibalds weduwe Guda. Oda is getrouwd met Gozewijn van Heinsberg. Haar echtgenoot bouwt op de strategisch gelegen Heunsberg een versterkte woontoren: de eerste aanzet voor het latere kasteel van Valkenburg. Gozewijn I wordt opgevolgd door Gozewijn II, Gozewijn III en Gozewijn IV.

De rode leeuw van de heren van Valkenburg op de kasteelruïne. foto Harry Heuts

Leeuw, symbool van band met Monschau

Die laatste sterft in 1212 kinderloos. Valkenburg komt dan in handen van zijn achterneef Dirk van Kleef-Heinsberg. „Dirk I was een invloedrijke edelman”, legt Habets uit. Zijn zoon Engelbert wordt zelfs aartsbisschop van Keulen, een van de machtigste functies in die tijd.

Als Dirks zoon en opvolger Dirk II in 1268 op het slagveld sneuvelt, komt in Valkenburg de piepjonge Walram I aan de macht. „Volgens het Frankische recht was je met zestien jaar meerderjarig en bevoegd om stukken te tekenen”, verduidelijkt Habets, „maar we vermoeden dat Walram pas veertien was toen hij aan de macht kwam.”

Walram de Rosse – inderdaad, hij

heeft rood haar – ontpopt zich tot een meesterlijke strateeg. Door op het scherpst van de snede te onderhandelen, weet hij zijn bezittingen steeds verder uit te breiden. Hij is het dan ook die in 1270 Monschau en Büt-

genbach in bezit weet te krijgen. Walram wordt opgevolgd door zijn zoon Dirk III. Die sterft echter al na drie jaar, waarna de macht in handen komt van Walrams tweede zoon Reinald. Reinald is na de dood van zijn vader al heer van Monschau geworden, zodat Valkenburg en Monschau opnieuw in één hand komen. Reinald maakt er echter een potje van. Hij verhoogt de belastingen om

zijn schulden te kunnen betalen. Dat brengt hem in conflict met Maastricht, waar veel burgers wonen die grond hebben in het Land van Valkenburg. Reinald delft het onderspit en raakt veel bezittingen kwijt.

Reinalds zonen Walram II en Dirk IV vallen in de strijd. Als ook zijn zoon Jan in 1352 kinderloos overlijdt, sterft het huis Valkenburg uit. Valkenburg valt in handen van de hertog van Brabant, die de vesting laat besturen door drossaards. De bekendste namen zijn Van Pallant en Van Till. In 1672 wordt het kasteel van Valkenburg opgeblazen door de Hollandse troepen, die de voortdurende bedrei-

gingen van Maastricht beu zijn. Het eens zo machtige kasteel van Valkenburg vervalt tot de ruïne die het tot op de dag van vandaag is gebleven: symbool van een mooie, maar lang vervlogen tijd.

Met het hijsen van de historische leeuwenflag probeert de stichting Vestingstad Valkenburg iets van dat roemrijke verleden vast te houden. Om de macht van de heren van Valkenburg te accentueren, zou die vlag ook op het kasteel van Monschau en de Büchelturm in Sankt-Vith moeten wapperen, vindt Habets. Binnenkort trekt de stichting Eifel en Ardennen in om het banier met veel vlagvertoon aan te bieden aan de twee verwante vestingsteden. „We horen historisch gezien bij elkaar”, legt Habets uit, „en dat mag je best uitdragen.”